

Socialstyrelsens nationella kompetenscentrum för äldreomsorg

Redovisning av arbetet under 2025

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Artikelnummer: 2026-2-10105

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, februari 2026

Förord

Socialstyrelsen ska årligen redovisa vidtagna aktiviteter och åtgärder vid myndighetens nationella kompetenscentrum för äldreomsorg till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Från och med den 1 januari 2026 ska redovisningen överlämnas senast den 28 februari året efter det år som redovisningen avser.

Rapporten har utarbetats av medarbetare och enhetschefer vid kompetenscentrumet. Utredare Vera Gustafsson har samordnat arbetet. Ansvarig enhetschef har varit Christine Tell.

Björn Eriksson
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Kompetenscentrumets verksamhet 2025 i korthet	5
Inledning	8
Kompetenscentrumets uppdrag	8
Organisation av kompetenscentrumets arbete	8
Kompetenscentrumets aktiviteter under 2025	10
Vi fortsätter att utveckla vårt verksamhetsnära arbetssätt	10
Utåtriktade aktiviteter för att möta verksamheternas behov	11
Arbetet med att följa och analysera utvecklingen inom äldreomsorgen	15
Kommunikation och dialog är centralt i vårt arbete	18
Vi samverkar med andra nationella aktörer	19
Vi stödjer omställningen till den nya socialtjänstlagen	20
Målområde 1: Utmaningar kopplade till kompetensförsörjning	20
Målområde 2: En samverkande och förebyggande äldreomsorg	23
Målområde 3: Förutsättningar för en kunskapsbaserad äldreomsorg ...	25
Bilaga 1. Kontakt med externa aktörer under 2025	29

Kompetenscentrumets verksamhet 2025 i korthet

Socialstyrelsens nationella kompetenscentrum för äldreomsorg har nu funnits i drygt tre år. Under 2025 har vi fortsatt att utveckla vårt verksamhetsnära arbetssätt. Vi träffar regelbundet kommuner och verksamheter för att få en bild av vilka frågor som är aktuella just nu och för att ta del av intressanta arbetssätt och utvecklingsarbeten. Sedan starten har vi haft kontakt med ett åttiotal kommuner.

Vi ordnar aktiviteter för att möta verksamheternas behov

Utifrån kommunernas och verksamheternas behov och önskemål ordnar vi olika aktiviteter. Vi har fortsatt med våra *digitala erfarenhetsutbyten för dem som utvecklar äldreomsorgen*, där deltagarna får ta del av aktuell kunskap, exempel på arbetssätt från andra kommuner och ges möjlighet att utbyta erfarenheter med varandra. Under 2025 anordnades tio erfarenhetsutbyten. Vi har också spelat in fler *kunskapsstunder för undersköterskor och vårdbiträden*. Det är korta digitala kunskapspass, som till exempel kan användas vid APT-möten eller andra utbildningstillfällen.

Vi fortsätter även att anordna *webbinarier tillsammans med regeringens äldre forskarråd* en gång per termin. Årets teman har demenssjukdom och samverkan mellan vård och omsorg. Vi har även anordnat webbinarier tillsammans med andra aktörer, som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Kommunikation är en central del av kompetenscentrumets arbete. Vi fortsätter att sprida kunskap och exempel på inspirerande arbetssätt via vår LinkedIn-sida [Äldreomsorg](#), som idag har nästan 11 000 följare. Vi har också gjort särskilda kommunikationssatsningar för just äldreomsorgen, till exempel kopplat till den nya socialtjänstlagen.

Vi tar fram lägesbilder för att beskriva äldreomsorgens förutsättningar

En viktig del av kompetenscentrumets uppdrag handlar om att öka kunskapen på nationell nivå om äldreomsorgens förutsättningar. Våren 2024 startades en panel med äldreomsorgschefer för att snabbt kunna få koll på läget inom äldreomsorgen. I dagsläget deltar 149 kommuner i panelen och resultaten presenteras i form av kortfattade lägesbilder. Under året har vi bland annat tagit

fram lägesbilder som handlar om bemanningen i äldreomsorgen under sommaren och om hemtjänstens omsorg om äldre med skadligt bruk eller beroende.

Lägesbilderna skickas till regeringen, men kommuniceras även till kommunerna. Vi ordnar digitala möten för att paneldeltagarna ska få ta del av resultaten samt dela erfarenheter och exempel med varandra. Det är också en del av vårt verksamhetsnära arbetssätt.

Kompetensförsörjning är en prioriterad fråga

Frågor kopplade till kompetensförsörjning är ett återkommande tema vid våra kommun- och verksamhetsbesök och i delar av landet bedöms situationen vara alarmerande. För att beskriva kommunernas utmaningar och skillnader i landet sammanställer och publicerar vi personalstatistik. Utifrån statistiken och resultat från forskning lyfter vi fram områden där förändringar är nödvändiga för att äldreomsorgen ska klara utmaningen med kompetensförsörjning. Den första rapporten kom i januari 2025 och lokala data spreds bland annat genom ett direktutskick till kommunerna. I oktober publicerade vi rapporten ”Styrning av hemtjänst – Tidsstyrning, kvalitet och arbetsmiljö”, som bland annat har bidragit till att frågan om minutstyrning har uppmärksammats i den mediala debatten.

Vi arbetar också för att öka kompetensen inom äldreomsorgen, bland annat genom att aktivt delta i arbetet med Yrkesresan Äldre och anordna utåtriktade aktiviteter. Ett exempel är länsseminarierna med temat kompetensförsörjning, som vi ordnar tillsammans med de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS). Syftet är bland annat att sprida kunskap inom området och bidra till erfarenhetsutbyte mellan kommunerna.

Övriga målområden utgår från nya socialtjänstlagen

Den nya socialtjänstlagen har stor betydelse för äldreomsorgen och våra andra målområden (”förutsättningar för en kunskapsbaserad äldreomsorg” och ”en samverkande och förebyggande äldreomsorg”) har en tydlig koppling till lagen. Under 2025 har vi gjort flera insatser för att öka kunskapen om den nya lagen. Vi har bland annat anordnat ett webinarium, i samarbete med SKR, kring temat en lätt tillgänglig äldreomsorg. Vi har också spelat in en kunskapsfilm om socialtjänstlagen, som riktar sig specifikt till medarbetare inom äldreomsorgen.

Sammanfattningsvis har vi fortsatt att utveckla de arbetssätt som vi arbetade med under 2024, men i än större samverkan med andra aktörer.

Inledning

Socialstyrelsen ska enligt sin instruktion årligen redovisa kompetenscentrumets vidtagna aktiviteter och åtgärder till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Från och med den 1 januari 2026 ska redovisningen överlämnas senast den 28 februari året efter det år som redovisningen avser.

Kompetenscentrumets uppdrag

Socialstyrelsens nationella kompetenscentrum för äldreomsorg ska vara ett nationellt stöd till kommuner och verksamheter. Enligt uppdraget ska kompetenscentrumet öka kunskapen om och bidra till utvecklingen av äldreomsorgen på nationell nivå genom att bland annat

- arbeta utåtriktat och verksamhetsnära med att samla information om kommuners och verksamheters organisation och förutsättningar i fråga om äldreomsorg, och
- regelbundet samverka tvärprofessionellt med relevanta aktörer och tillsammans med dem utveckla och stödja implementering av målgruppsanpassade praktiska stöd och nya arbetssätt inom äldreomsorgen.

Kompetenscentrumet ska vid utförandet av sitt uppdrag använda myndighetens samlade kompetens inom sina olika verksamhetsområden.

Organisation av kompetenscentrumets arbete

Kompetenscentrumet är placerat på Avdelningen för kunskapsstyrning socialtjänst. En enhetschef leder kompetenscentrumet tillsammans med en chefsgrupp från fem av myndighetens avdelningar. Verksamheten styrs och leds i linjen och enligt fastställd arbetsordning. Den styrmodell som kompetenscentrumet har valt, med en chefsgrupp där strategiska frågor kan diskuteras och förankras, främjar möjligheterna att använda Socialstyrelsens samlade kompetens.

Vi har en nära samverkan med andra enheter och avdelningar och samordnar oss när det finns beröringspunkter med andra uppdrag på myndigheten. Ett tydligt exempel är arbetet kopplat till den nationella demensstrategin ”Varje dag räknas”, där flera av målen i strategin överlappar med våra prioriterade målområden. Det handlar till exempel om att insatserna ska vara samordnade samt främja hälsa och förebygga ohälsa, och att personalen ska arbeta enligt evidens och beprövad erfarenhet. Vi deltar också i arbeten

kopplade till frågor som till exempel berör en god och nära vård, beredskap och välfärdsbrottslighet.

Bemanning av kompetenscentrumet

Kompetenscentrumet är bemannat med ett tiotal tjänster som är placerade på fem avdelningar inom myndigheten. Med den bemanningen finns det även ett visst utrymme för att ta in ytterligare resurser från andra delar av myndigheten, eller externa aktörer.

Kompetenscentrumets aktiviteter under 2025

Vi fortsätter att utveckla vårt verksamhetsnära arbetssätt

Att ha dialog med kommuner och verksamheter är viktigt för att få kunskap om förutsättningar och utmaningar inom äldreomsorgen, och hur de tycker kompetenscentrumet kan bidra till att lösa dessa.

Vi träffar regelbundet kommuner och verksamheter

Vi träffar regelbundet företrädare för kommuner. Syftet med mötena är att lyssna in deras utmaningar, få en bild av vilka frågor som är aktuella just nu och ta del av intressanta arbetssätt och utvecklingsarbeten. Kommunerna har både varit stora och små, med olika omfattning av kommunal och privat verksamhet. Vid mötena har bland annat äldreomsorgschefer, första linjens chefer, biståndshandläggare, medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) samt verksamhetsutvecklare deltagit. I samband med kommunbesöken har det anordnats studiebesök i olika äldreomsorgsverksamheter. Vi har även besökt privata och idéburna verksamheter.

Utöver dessa kommunbesök träffar vi kommuner och verksamheter i andra former, till exempel för att ta del av projekt eller utvecklingsarbeten kopplade till våra prioriterade målområden. Det innebär att vi har fysiska eller digitala möten med kommuner och verksamheter i stort sett varje vecka. Under 2025 har vi varit i kontakt med ett fyrtiotal kommuner (se bilaga).

Erfarenheterna från kommun- och verksamhetsbesöken dokumenteras och utgör ett viktigt underlag i rapporteringen till den nationella nivån, samt för att utveckla kompetenscentrumets verksamhet. Det ger också viktigt innehåll i form av exempel som kommuniceras vid till exempel digitala erfarenhetsutbyten (se s. 10) och via vår LinkedIn-sida (se s. 19).

Dialog med undersköterskor och vårdbiträden

I samband med att kompetenscentrumet startade anordnade vi dialogmöten som bland annat riktade sig till undersköterskor och vårdbiträden. Eftersom vi ser behov av att ha en kontinuerlig dialog med baspersonal har vi under

året testat nya arbetssätt för att nå denna grupp. Hösten 2025 deltog vi till exempel vid en introduktionsdag i Enköping, som riktade sig till nyanställd personal inom äldreomsorgen. Syftet var både att få mer kunskap om hur introduktionen kan se ut och att få en ökad förståelse för medarbetarnas förutsättningar att ta till sig ny kunskap.

Vi planerar att utveckla formerna för dialog med undersköterskor och vårdbiträden under 2026.

Direktdialog med äldre personer

Under 2024 började vi utveckla former för dialog med äldre personer som får insatser från äldreomsorgen. Vi besökte bland annat brukarråd och öppna mötesplatser i olika delar av landet för att öka vår förståelse för seniorernas vardag och förutsättningar, när behoven av äldreomsorg ännu inte har blivit så stora. Under 2025 har vi testat nya arbetssätt för att involvera äldre i vårt utvecklingsarbete. Ett exempel är att vi anordnade en workshop tillsammans med pensionärer, för att ta fram förslag på innovativa lösningar för att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre. Både representanter för intresseorganisationer och äldre personer utan organisationstillhörighet deltog vid workshopen.

Insikter och lärdomar från mötena med seniorer bidrar till att utveckla vårt verksamhetsnära arbetssätt och påverkar vilka aktiviteter som anordnas. Dialogerna utgör ett komplement till Socialstyrelsens brukarundersökning ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?” och de kontakter som vi har via myndighetens äldreråd.

Utåtriktade aktiviteter för att möta verksamheternas behov

Utifrån kommunernas och verksamheternas behov och önskemål har vi utvecklat olika former av utåtriktade aktiviteter.

Digitala erfarenhetsutbyten för den som utvecklar äldreomsorgen

Professioner som arbetar med att utveckla äldreomsorgen har efterfrågat arenor för erfarenhetsbyte och möjlighet att träffa personer som arbetar med samma sak i andra delar av landet. Därför arrangerar vi sedan hösten 2023 digitala möten för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Vid mötena får deltagarna först ta del av ett kort kurspass som en inbjuden gäst eller en sakkunnig från kompetenscentrumet/andra delar av Socialstyrelsen håller i. Därefter presenterar några kommuner exempel på

hur de arbetar med den aktuella frågan. Erfarenhetsutbytet avslutas med att deltagarna får möjlighet att diskutera i mindre grupper. Erfarenhetsutbytena spelas inte in, till skillnad från andra webinarier som vi anordnar.

Under 2025 anordnade kompetenscentrumet tio digitala erfarenhetsutbyten.

Digitala erfarenhetsutbyten under 2025

- Fasa ut förlegade arbetssätt (4 mars)
- Mänskliga rättigheter och ålderism (18 mars)
- Förebygga våld mot äldre (25 mars)
- Aktuell kunskap om kompetensförsörjning (2 april)
- Introduktion till en kunskapsbaserad äldreomsorg (8 april)
- Hbtqi-perspektiv i kommunal vård och omsorg (13 maj)
- Utvärdering av nya arbetssätt (11 september)
- Kunskapsbaserad äldreomsorg – vad innebär det i praktiken? (14 oktober)
- Främja äldres munhälsa (21 november)
- Välfärdsteknikens effekter i äldreomsorgen (11 december)

Intresset har varit stort och under 2025 har minst 1000 personer deltagit i erfarenhetsbytena (antalet kan vara större, eftersom flera personer kan sitta framför samma dator). Antalet deltagare har varierat mellan 40 och 170 personer per tillfälle. Återkopplingen från deltagarna visar att de uppskattar möjligheten att på kort tid få ta del av både kunskap och praktiska exempel. Även möjligheten att ställa frågor och få en direktkontakt med sakkunniga på Socialstyrelsen uppskattas. Totalt har cirka 3 300 personer deltagit i våra erfarenhetsutbyten sedan de startade.

Vi kommer att fortsätta med de digitala erfarenhetsutbytena under 2026 och planering av vårens teman pågår. Exempel på teman som planeras är ”stärk kunskaperna i svenska språket” och ”involvera äldre och medarbetare i utvecklingsarbetet”. Vi kommer också att genomföra ett erfarenhetsutbyte om användningen av samordnad individuell plan, i samarbete med Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

Fler kunskapsstunder för undersköterskor och vårdbiträden

Under våren 2024 startade vi digitala kunskapspass för undersköterskor och vårdbiträden som arbetar inom äldreomsorgen. Syftet är att på ett enkelt sätt bidra med kunskap och samtidigt ge utrymme för reflektion i arbetsgruppen.

Kunskapspassen spelas in så att de till exempel ska kunna användas vid APT-möten eller andra utbildningstillfällen.

Inledningsvis var kunskapspassen en timme långa, men under 2025 har tiden kortats efter önskemål från verksamheterna. Under 2025 har vi spelat in så kallade kunskapsstunder med temana ”Äldre och alkohol” respektive ”Den nya socialtjänstlagen i äldreomsorgen”. Sedan tidigare finns kunskapstimmar kring temana ”Vem bestämmer? Att lyssna till den äldre”, ”Äldre är som alla andra – var nyfiken på den du möter!” och ”Hur får vi relationen med anhöriga att fungera?”.

Vi anordnar webinarier med regeringens äldreforskarråd...

I kompetenscentrumets roll ingår att följa och sprida aktuella forskning och stimulera till dialog mellan forskning och praktik. Sedan december 2023 anordnar vi webinarier i samarbete med regeringens äldreforskarråd, på initiativ av äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje. Webinarierna äger rum en gång per termin.

I maj 2025 var temat för webinariet ”Varje dag räknas för personer med demenssjukdom”. Utgångspunkten var den utvecklade nationella demensstrategin som gäller för perioden 2025–2028. Webinariet inleddes av Anna Tenje och Socialstyrelsens generaldirektör Björn Eriksson. Därefter berättade Laura Fratiglioni och Erik Rosendahl om det aktuella forskningsläget, följt av två panelsamtal där bland annat Wilhelmina Hoffman från Svenskt Demenscentrum och flera kommun- och verksamhetsföreträdare deltog. Webinariet har setts av nästan 1500 personer.

I november 2025 var temat ”Samverkan för en tryggare äldreomsorg – dialog mellan forskare, praktik och politik”. Utöver Anna Tenje medverkade forskarna Per Schön och Annika Taghizadeh Larsson. Dessutom gav representanter för kommuner och verksamheter exempel på framgångsrika arbetssätt när det gäller samverkan mellan vård och omsorg. Webinariet hade i slutet av året visats 850 gånger.

...men även tillsammans med andra aktörer

Under 2025 har kompetenscentrumet även anordnat andra webinarier; antingen själva, i samverkan med andra delar av myndigheten eller tillsammans med andra aktörer. Webinarierna har spelats in och är tillgängliga på Socialstyrelsens webbplats.

I april 2025 anordnade Socialstyrelsen ett webinarium tillsammans med Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Bakgrunden till webinariet var

den tillsyn som IVO genomförde på kommunala särskilda boenden för äldre under 2022–2024, då stora brister identifierades. Webbinariet planerades i samverkan med andra delar av myndigheten och kompetenscentrumet bidrog bland annat med praktiska exempel på hur kommuner har arbetat med kvalitetsförbättringar med anledning av tillsynen. Webbinariet har visats drygt 900 gånger.

I april anordnade vi även ett webinarium om hälsosamtal som ett sätt för kommunerna att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre. Vid webbinariet delade flera kommuner, som beviljats statsbidrag för ändamålet, med sig av inspirerande exempel. Webbinariet har hittills haft drygt 1600 visningar. Utvärderingen som gjordes i samband med livesändningen visade att tittarna var nöjda.

I september anordnade vi ett webinarium kring temat ”Äldre dricker alltmer – så kan äldreomsorgen stötta”. Vid webbinariet presenterades bland annat en aktuell lägesbild som visar på en markant ökning av äldre hemtjänsttagare med skadligt bruk eller beroende under de senaste tio åren. Forskarna Håkan Jönsson och Tove Harnett medverkade och flera kommuner berättade om hur de arbetar med att stärka personalens förutsättningar i arbetet med målgruppen. Webbinariet har hittills haft drygt 500 visningar.

I november ordnade vi webbinariet ”Det ska vara lätt att hitta rätt – för en mer tillgänglig äldreomsorg” tillsammans med Sveriges kommuner och regioner (SKR). Att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig är centralt i den nya socialtjänstlagen. För äldreomsorgen kan det till exempel betyda att man arbetar uppsökande på nya sätt, eller erbjuder insatser utan en individuell behovsprövning. Vid webbinariet fick tittarna både information om regleringen på området och ta del av inspirerade exempel från Hammarö, Karlshamns, Lunds, Nacka och Uppsala kommun. Webbinariet har visats nästan 1200 gånger.

Under 2025 har Socialstyrelsen även anordnat flera digitala temaveckor med anledning av den nya socialtjänstlagen. I maj var fokus förebyggande insatser och då ordnade vi bland annat lunchwebbinariet ”Mer fokus på förebyggande och hälsofrämjande i äldreomsorgen – hur kan det gå till?”. Vid webbinariet berättade personer från Sollentuna och Karlstad om hur deras kommuner når seniorer som skulle behöva förebyggande insatser, och vilka hälsofrämjande aktiviteter som ger effekt och uppskattas av seniorerna. Vid webbinariet presenterade vi även resultaten från vår förstudie om kommuners förutsättningar att arbeta förebyggande (se s. 23).

Kompetenscentrumet medverkade även under Socialstyrelsens temavecka kring en kunskapsbaserad socialtjänst, som ägde rum i april. En av våra utredare höll en föreläsning om hur man kan fasa ut oönskade arbetssätt inom socialtjänsten, med exempel hämtade från bland annat äldreomsorgen.

Den sista temaveckan, som ägde rum i december, handlade om en jämställd och jämlik socialtjänst. Kompetenscentrumet medverkade bland annat vid ett webinarium med temat ”Att motverka våld mot särskilt utsatta grupper – äldre och personer med funktionsnedsättning”.

Arbetet med att följa och analysera utvecklingen inom äldreomsorgen

En viktig del av kompetenscentrumets uppdrag handlar om att öka kunskapen på nationell nivå om äldreomsorgens förutsättningar.

Ett systematiskt arbetssätt för att fånga aktuella frågor

En strukturerad omvärldsbevakning är viktig för att kompetenscentrumet ska få kunskap om förändringar i omvärlden som påverkar kommunernas förutsättningar att bedriva en god omsorg, men också för att vi snabbt ska kunna ta fram underlag som efterfrågas av exempelvis regeringen eller myndighetsledningen.

Inom kompetenscentrumet har vi utvecklat ett systematiskt arbetssätt för omvärldsbevakning. Det innebär att vi samlar in information om aktuella frågor genom bland annat kontakter med kommuner och verksamheter, analys av frågor som kommer in till Socialstyrelsens upplysningstjänst eller via mediebevakning. Frågorna kan till exempel handla om ändrade förutsättningar i kommunerna, konsekvenser vid lagändringar och effekter av nya forskningsrön. Exempel på aktuella frågor som har identifierats under det senaste året handlar om hur de nya kraven på högre medianlön för arbetskraftsinvandrare påverkar äldreomsorgen eller hur en ökad alkoholkonsumtion bland äldre påverkar personalens arbetsvillkor och kvaliteten på insatserna.

När en fråga bedöms vara prioriterad att få mer kunskap om gör vi en snabb kartläggning för att få en uppfattning om frågans omfattning, bland annat utifrån befintliga dataunderlag. Baserat på resultaten beslutar vi om det finns behov av att samla in kompletterande information, till exempel från kommunerna. Det kan bland annat ske via vår panel med äldreomsorgschefer (se nedan). Men en aktuell fråga kan också leda till andra insatser, till exempel utåtriktade aktiviteter som webinarier, för att stödja kommunerna.

Vi tar fram snabba lägesbilder genom vår äldreomsorgspanel

Våren 2024 startade kompetenscentrumet en panel för att snabbt kunna få koll på läget inom äldreomsorgen. Panelen består av äldreomsorgschefer eller motsvarande på en övergripande nivå. Just nu ingår representanter från 149 kommuner. Det finns en god spridning geografiskt och mellan olika kommuntyper. Enklare enkäter skickas ut till paneldeltagarna några gånger per år och svaren är anonyma. Resultaten presenteras i form av en kortfattad lägesbild. Under 2025 har vi tagit fram tre lägesbilder.

Lägesbilder under 2025

- **Lägesbild – Hemtjänstens omsorg om äldre med skadligt bruk eller beroende, juni**

Lägesbilden visar en markant ökning av äldre hemtjänsttagare med skadligt bruk eller beroende under det senaste decenniet. Personalen står ofta utan verktyg, rutiner och stöd för att möta de svåra situationer som de kan ställas inför. Det gör att de äldre riskerar att inte få den omsorg de behöver.

Länk till rapporten: [Lägesbild – Hemtjänstens omsorg om äldre med skadligt bruk eller beroende, juni 2025 - Socialstyrelsen](#)

- **Lägesbild – Bemanningssituationen inom äldreomsorgen inför sommaren, juni**

Lägesbilden visar att en majoritet av kommunerna saknar vikarier inför sommaren. I vissa kommuner, framförallt i Norrland, är läget kritiskt och bristen på personal bedöms kunna påverka vilka insatser som kan ges.

Länk till rapporten: [Lägesbild – Bemanningssituationen inom äldreomsorgen inför sommaren, juni 2025 - Socialstyrelsen](#)

- **Lägesbild - Uppföljning av bemanningen inom äldreomsorgen under sommaren, oktober**

Lägesbilden visar att mer än hälften av kommunerna inte hade tillräckligt med personal i somras. Bristen gällde både vård- och omsorgspersonal och sjuksköterskor. Allra svårast var det att rekrytera vikarier i norra Sverige. Bristen på personal påverkade i viss utsträckning såväl kvaliteten på omsorgen som aktiviteter och läkemedelshantering. Samtidigt angav många kommuner att sommaren ändå blev bättre än förväntat.

Länk till rapporten: [Lägesbild: Uppföljning av bemanningen inom äldreomsorgen under sommaren, oktober 2025 - Socialstyrelsen](#)

Lägesbilderna skickas till regeringen, men kommuniceras även till kommunerna. Vi anordnar också digitala möten för att snabbt kunna återkoppla resultaten till paneldeltagarna. Vid dessa möten ges deltagarna möjlighet att dela med sig av erfarenheter och exempel, för att inspirera varandra till nya arbetssätt. Intresset för att delta har varit stort och vi har fått en positiv återkoppling från deltagarna.

Beroende på lägesbildens syfte och innehåll kan det bli aktuellt med ytterligare kommunikationsinsatser. När lägesbilden om hemtjänstens omsorg om äldre med skadligt bruk eller beroende publicerades gjorde vi en pressnyhet, vilket ledde till att frågan uppmärksammades av bland annat Ekot och flera ledande dagstidningar. Lokalmedia har också gjort egna reportage baserade på rapporten.

Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla lägesbilderna. Lägesbilden om hemtjänstens omsorg om äldre med skadligt bruk eller beroende innehåller både registerdata och uppgifter som har samlats in via äldreomsorgspanelen. När det är möjligt vill vi använda oss av information från flera olika datakällor för att beskriva läget i äldreomsorgen.

Lättillgängliga data om äldreomsorgen i vårt analysverktyg

Socialstyrelsen och andra myndigheter och organisationer har en mängd data och statistik om äldreomsorgen, som bland annat publiceras i öppna jämförelser och olika register. I dialoger med representanter från äldreomsorgen har vi hört att det finns ett behov av att samla och tillgängliggöra data på ett sätt som gör att de lättare kan användas i uppföljning och lokala kvalitetsarbeten.

Socialstyrelsen har skapat ett analysverktyg för att bättre kunna visualisera data. Analysverktyget innebär till exempel att det går att se hur resultaten har utvecklats över tid och att jämföra resultaten mellan kommuner, län och riket i stort. I slutet av oktober publicerades de första indikatorerna som berör området äldreomsorg ([Följ utvecklingen av äldreomsorgen i din kommun med nytt analysverktyg - Socialstyrelsen](#)). Det går till exempel att följa utvecklingen av andelen undersköterskor i verksamheten eller hur nöjda de äldre personerna är med personalens bemötande och kompetens.

Hittills har tio centrala indikatorer inom äldreområdet lagts in i analysverktyget, men fler indikatorer kommer att publiceras under 2026. Ambitionen är också att utveckla analysverktyget så att det går att visa data på enhetsnivå och filtrera resultaten efter till exempel kön och ålder. Under 2026 kommer vi att sprida kunskap om analysverktyget genom olika kommunikationsinsatser.

Kommunikation och dialog är centralt i vårt arbete

Kommunikation är en central del i kompetenscentrumets arbete för att bidra till utvecklingen av äldreomsorgen. Systematisk kommunikation med våra prioriterade målgrupper är en förutsättning för det verksamhetsnära arbetssättet som ligger i uppdraget.

Vi arbetar både med att föra dialog med våra målgrupper och att synliggöra hur vi konkret tar vara på deras synpunkter, erfarenheter och behov.

I oktober 2025 genomförde vi en kommunikationsinsats som specifikt syftade till att synliggöra för våra målgrupper att den tid de lägger på att ha dialog med oss direkt påverkar vårt arbete och de stöd vi tar fram. Under temaveckan lyfte vi fram sju olika områden som vi vet att målgrupperna tycker är viktiga för att utveckla äldreomsorgen, och där de bidragit med inspel. Det handlade bland annat om: styrning och ledning i hemtjänsten, skadligt bruk och beroende i äldreomsorgen och erfarenheter från bemanningssituationen i somras. Kopplat till detta fick målgrupperna ta del av till exempel aktuell kunskap, webinarier, utbildningar och lokala exempel. Kommunikationen skedde i Socialstyrelsens olika kanaler, under Äldreomsorgsdagarna och i ett direktutskick till landets alla kommuner. Se till exempel [Socialstyrelsens webbplats](#).

Kommunikation är också viktigt för att presentera en nationell bild av läget i äldreomsorgen för beslutsfattare, profession och allmänhet. Det gör vi både planerat i särskilda kommunikationsinsatser för aktuella uppdrag och projekt och i samband med att äldreomsorgens frågor aktualiseras i debatt och media.

Vi arbetar och kommunicerar ofta tematiskt

Kompetenscentrumet strävar efter att arbeta och rapportera tematiskt vilket också görs tydligt i kommunikationen till målgrupperna. Vi har bland annat tagit fram digitala temasidor om differentiering av arbetsuppgifter ([Dela upp arbetet inom äldreomsorgen - en bra idé? - Socialstyrelsen](#)) och skadligt bruk och beroende bland äldre ([Hemtjänsten utmanas när äldre personer dricker alltmer - Socialstyrelsen](#)). På dessa temasidor hittar kommuner och verksamheter till exempel en lägesbild över det aktuella området, kunskapsstöd, utbildningar, lokala exempel samt information om webinarier och andra utåtriktade aktiviteter.

Kunskap och exempel sprids via LinkedIn

Ett återkommande önskemål från kommuner och verksamheter är att kompetenscentrumet ska hjälpa till med att sprida exempel på nya och

inspirerande arbetssätt. Det gör vi bland annat genom erfarenhetsutbyten och webinarier, men också via vår LinkedIn-sida ("[Äldreomsorg](#)").

Målgruppen är alla som arbetar med eller är intresserade av äldreomsorgens utveckling. I dagsläget har LinkedIn-sidan nästan 11 000 följare. Minst två gånger i veckan delas inlägg för att skapa engagemang och uppmuntra till dialog med och mellan målgrupperna. Vi lyfter fram lokala projekt och erfarenheter, samt delar bästa tillgängliga kunskap för att utveckla äldreomsorgen. Via LinkedIn sprider vi också resultat från bland annat enkätundersökningen "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?" och enhetsundersökningen om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård.

Vi har också påbörjat ett utvecklingsarbete för att ta reda på om det går att sprida lärande exempel på ett ännu mer systematiskt sätt än vad som sker idag. Under hösten 2025 genomförde vi en förstudie för att bättre förstå målgruppernas behov och önskemål vad gäller lärande exempel och vilken roll kompetenscentrumet skulle kunna ha för att ta fram och kommunicera sådana exempel.

Vi deltar vid konferenser och mässor

Företrädare för kompetenscentrumet deltar regelbundet vid konferenser eller nätverksmöten. Vi har medverkat vid bland annat Äldreomsorgsdagarna, Socialchefsdagarna, Järvaveckan, MAS/MAR-dagarna och flera evenemang anordnade av SKR. Vi har även besökt ämnesspecifika mässor runtom i landet.

Vidare har vi medverkat som föreläsare vid flera konferenser och seminarier för att sprida kunskap inom olika sakområden. Vi medverkade till exempel vid Kvalitetsmässan i Göteborg, där vi höll i seminariet "Slopad minutstyrning – framgångsrecept för hemtjänsten?". Under seminariet medverkade även representanter från Järfälla och Falkenbergs kommun.

Vi samverkar med andra nationella aktörer

Sedan kompetenscentrumet startade har vi haft kontakt med en rad nationella aktörer. Vi har haft dialog med bland annat pensionärs- och patientorganisationer, professions- och fackförbund, myndigheter, universitet och högskolor samt FoU-enheter. Vi har också haft regelbundna avstämningar med SKR samt arbetsgivarorganisationer för privata och idéburna verksamheter. En utförligare beskrivning av samtliga externa kontakter finns i bilaga 1.

Vi fortsätter att samverka med andra myndigheter när vi anordnar olika aktiviteter. Medarbetare från Institutet för mänskliga rättigheter och Vård-

och omsorgsanalys har medverkat vid våra webinarier och erfarenhetsutbyten, och vi har anordnat ett webinarium tillsammans med IVO. Vi har ett etablerat samarbete med SBU när det gäller kunskapssammanställningar inom äldreområdet. När det gäller temat kompetensförsörjning har vi haft återkommande dialoger med Arbetsmiljöverket.

Vi stödjer omställningen till den nya socialtjänstlagen

Den nya socialtjänstlagen har stor betydelse för äldreomsorgen och två av våra prioriterade målområden ("en samverkande och förebyggande äldreomsorg" och "förutsättningar för en kunskapsbaserad äldreomsorg") har en tydlig koppling till lagen. Utöver aktiviteter kopplade till målområdena har vi anordnat andra aktiviteter för att stödja omställningen till den nya lagen. I november arrangerade vi ett webinarium i samarbete med SKR, kring temat en lätt tillgänglig äldreomsorg (se s.12). Vi har också spelat in en kunskapsfilm om socialtjänstlagen, som riktar sig specifikt till medarbetare inom äldreomsorgen.

Förutom egna aktiviteter har kompetenscentrumet också varit en aktiv part i det myndighetsövergripande arbetet inför omställningen till den nya lagen. Företrädare från kompetenscentrumet har bland annat deltagit vid några av de länsdialoger som RSS anordnat i samverkan med Socialstyrelsen och SKR, för att lyssna in äldreomsorgens behov och önskemål i omställningsarbetet. Vi har också varit delaktiga i myndighetens arbete med att se över och uppdatera föreskrifter, allmänna råd och handböcker. Vi har vidare varit aktiva i arbetet med att ta fram en skrift som på ett enkelt sätt förklarar innebörden i begreppen vetenskap och beprövad erfarenhet, vilka är centrala i den nya lagstiftningen. Dessutom har vi medverkat i de digitala temaveckor som Socialstyrelsen har anordnat med anledning av den nya lagen (se s. 13).

Målområde 1: Utmaningar kopplade till kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen har blivit en allt större utmaning. Äldreomsorgen är den sektor där behovet av anställda beräknas öka som mest till följd av demografin. Samtidigt har sektorn svårt att rekrytera och stora problem med höga sjukskrivningstal. Frågor kopplade till kompetensförsörjning är ett återkommande tema vid de kommun- och verksamhetsbesök som vi deltar vid, och i delar av landet bedöms situationen vara alarmerande.

Kommunerna har som arbetsgivare ett huvudansvar för kompetensförsörjningen. Flera aktörer, som till exempel SKR, fackföreningar, utbildningsanordnare och Arbetsmiljöverket, har en roll i att underlätta kompetensförsörjning. Men eftersom tillgång till personal med rätt kompetens är en förutsättning för god kvalitet i vård och omsorg är kompetensförsörjning ett prioriterat område för kompetenscentrumet.

Vi sammanställer och redovisar personalstatistik

För att klara utmaningen med kompetensförsörjning behövs träffsäkra åtgärder som baseras på kunskap. Genom att sammanställa och redovisa statistik om personalen visar vi på centrala utvecklingsområden där det behövs åtgärder.

I januari 2025 publicerade vi rapporten ”Personalen i äldreomsorgen – Statistik och resultat från forskning och tillsyn”. Rapporten, som är baserad på statistik från Statistikmyndigheten SCB och Försäkringskassan, visade bland annat att undersköterskor i äldreomsorgen är sjukskrivna dubbelt så ofta och dubbelt så länge som andra yrkesgrupper på arbetsmarknaden. Nästan hälften av omsorgspersonalen arbetar deltid och nästan en tredjedel har en tidsbegränsad anställning. Men tre av fyra anser att deras arbete är meningsfullt, vilket är en ovanligt stor andel jämfört med andra yrkesgrupper. Budskapet i rapporten var att verksamheterna behöver erbjuda attraktiva och hållbara arbetsplatser, både för att locka nya medarbetare till äldreomsorgen och för att ta tillvara på den personal och kompetens som redan finns i sektorn.

I samband med att rapporten publicerades skrev vi en debattartikel som publicerades i Dagens samhälle. Vi gjorde även andra kommunikationsinsatser, bland annat ett direktutskick till kommunerna som innehöll en länk till lokala siffror. Tanken är att uppgifterna ska kunna användas som ett stöd i det lokala utvecklingsarbetet. I april 2025 anordnades också ett erfarenhetsutbyte med temat aktuell kunskap om kompetensförsörjning inom äldreomsorgen, där bland annat resultat från rapporten redovisades. Minst 170 personer deltog vid erfarenhetsutbytet. Vi har även presenterat resultaten från rapporten vid flera konferenser och seminarier.

Rapporten fick ett stort genomslag i samband med publiceringen men den har även refererats till återkommande under det senaste året, bland annat i olika medier.

Under 2025 har vi fortsatt att sammanställa personalstatistik från bland annat SCB och Försäkringskassan, för att synliggöra äldreomsorgens bemanning och hur förutsättningarna skiljer sig åt i landet. Nästa rapport kommer att publiceras i mars 2026.

Länk till rapporten: [Personalen i äldreomsorgen - Socialstyrelsen](#)

Studie om styrning av hemtjänsten

Hur styrningen av hemtjänsten fungerar är viktigt för att skapa en god arbetsmiljö och kvalitet i omsorgen. Tidigare forskning och erfarenheter från kommuner har visat att en alltför detaljerad styrning kan få negativa konsekvenser. Enligt socialtjänstlagen ska verksamheten baseras på kunskap, vilket även gäller organisation och styrning. För att öka kunskapen har vi gjort en studie om styrning av hemtjänst. Syftet var att undersöka i vilken mån verksamheten är och uppfattas vara detaljstyrd och hur det i så fall påverkar kvalitet och arbetsmiljö.

I oktober 2025 publicerades rapporten ”Styrning av hemtjänsten – Tidsstyrning, kvalitet och arbetsmiljö”. I rapporten, som bland annat bygger på enkäter till chefer i över 400 hemtjänstenheter och i 88 kommuner, visar Socialstyrelsen att personalens handlingsutrymme är litet i många kommuner men också att det finns stora skillnader mellan hur kommunerna väljer att styra. Detaljerad styrning av tid och innehåll, brist på samarbete samt snäva resurser leder alltför ofta till att personalen har små möjligheter att anpassa omsorgen efter individens behov. Det påverkar både arbetsmiljö och omsorgens kvalitet negativt.

Som en bilaga till rapporten publicerades reflektionsfrågor som riktar sig till den som vill använda rapporten för att diskutera den egna verksamheten och behovet av verksamhetsutveckling.

Rapporten har fått medial stor uppmärksamhet och har bland annat lett till uttalanden från Anna Tenje och debattinlägg från andra sakkunniga aktörer. Vi har bland annat presenterat resultaten vid Kvalitetsmässan i Göteborg och Socialstyrelsens generaldirektör har presenterat resultaten för riksdagens socialutskott.

Resultaten av rapporten har, i kombination med resultat från Arbetsmiljöverkets och IVO:s tillsyn, lett till att generaldirektörerna vid dessa myndigheter bokat in ett möte för att diskutera hur de kan samverka kring frågor som berör arbetsmiljön inom vården och omsorgen.

Länk till rapporten: [Styrning av hemtjänsten – Tidsstyrning, kvalitet och arbetsmiljö - Socialstyrelsen](#)

Vi deltar i arbetet med att utveckla Yrkesresan Äldre

Yrkesresan är ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare, som utvecklas i samarbete mellan de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS), SKR och Socialstyrelsen.

Socialstyrelsens roll är att bidra med sakkunskap och kvalitetsgranskning, inte minst från kompetenscentrumet. Innehållet utgår från bästa tillgängliga kunskap och utgör därmed en central del för att nå ut med uppdaterad kunskap i enlighet med den nya socialtjänstlagen. Drygt 95 procent av alla kommuner är anslutna till Yrkesresan och 2027 kommer det ha tagits fram fem olika yrkesresor.

FoU-centrum i Linköping (RSS Östergötland) leder arbetet med att utveckla Yrkesresan Äldre, som medarbetare från kompetenscentrumet deltar i. De första kurserna, som riktar sig till medarbetare respektive chefer inom äldreomsorgen, publicerades i december 2025. I februari planeras uppstart av nästa kurs i Yrkesresan Äldre, som handlar om lag och organisation.

Länsseminarier med temat kompetensförsörjning

Sedan hösten 2023 har vi anordnat länsvisa seminarier kring temat kompetensförsörjning. Seminarierna anordnas tillsammans med de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) i respektive län. Syftet med seminarierna är bland annat att sprida aktuell kunskap inom området och bidra till erfarenhetsutbyte mellan kommunerna.

Upplägget av seminarierna utformas i nära dialog med RSS och kommunerna, för att möta de lokala behoven och säkerställa att seminarierna samordnas med det arbete som redan pågår i kommunerna. Målgruppen är bland annat chefer på olika nivåer, förtroendevalda och andra nyckelpersoner.

Hittills har vi genomfört sex länsseminarier, varav två under 2023 (Norrbotten och Göteborgsregionen), tre under 2024 (Gävleborg, Skåne och Stockholm) och ett under 2025 (Jämtland). Ytterligare ett länsseminarium är inplanerat under våren 2026 (Västmanland). Mellan 50 och 150 personer har deltagit vid varje länsseminarium.

Äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje medverkade på plats vid seminariet i Stockholm och via en inspelad film vid seminariet i Jämtland. Även till seminariet i Västmanland kommer det att spelas in en film med statsrådet.

Målområde 2: En samverkande och förebyggande äldreomsorg

Utifrån den demografiska utvecklingen, med allt fler äldre personer med omsorgsbehov inom en snar framtid och svårigheter att rekrytera personal till omsorgen är det viktigt att kommunerna arbetar aktivt för att förebygga

ohälsa hos den äldre befolkningen. Det förväntas gynna den enskilde och samtidigt minska behovet av insatser från äldreomsorgen. Genom att samordna arbetet mellan olika professioner och aktörer går det att arbeta mer effektivt även när det gäller förebyggande insatser.

I den nya socialtjänstlagen lyfts det fram att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande. Att insatserna ska vara samordnade samt främja hälsa och förebygga ohälsa lyfts även fram som ett mål i den nationella demensstrategin.

Stöd för att stärka kommunernas hälsofrämjande och förebyggande arbete

Under 2025 gjorde vi en förstudie för att ta reda på vilket nationellt stöd som kommunerna behöver – antingen från kompetenscentrumet eller någon annan nationell aktör – när det gäller det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Förstudien finns publicerad på Socialstyrelsens webbplats.

I förstudien framgår att många kommuner efterfrågar stöd kopplat till:

- hur de kan nå och rekrytera seniorer med behov av hälsofrämjande och förebyggande insatser
- hur insatserna kan utformas för att vara lättillgängliga, attraktiva och bidra till att förebygga åldersrelaterade sjukdomar
- hur effekten av insatserna kan utvärderas.

Utifrån resultaten i förstudien har vi börjat ta fram kunskapsstöd för att stärka kommunernas arbete med hälsofrämjande och förebyggande insatser. Det kan till exempel handla om vägledning, webbutbildningar eller andra kommunikativa insatser. Arbetet med kunskapsstöden sker dock inom ramen för den nationella demenstrategin.

Vi sprider exempel på samverkansmodeller

Socialstyrelsen lyfter fram vikten av teamarbete inom äldreomsorgen och 2022 tog myndigheten fram ett stödmaterial inom området. Under 2025 genomförde kompetenscentrumet en förstudie för att undersöka om det finns behov av ytterligare stöd för att underlätta samverkan mellan personal från hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Förstudien innehöll även en kartläggning av hur samverkans- och samordningsproblem kan se ut och vilka konsekvenser de kan få för den äldre personen.

Förstudien visade att det finns stora utmaningar, där de flesta är väl kända. Det handlar bland annat om att äldreomsorgen är komplex och består av flera olika lagrum och aktörer. Men vi ser också att förutsättningarna ser väldigt olika ut i olika kommuner och regioner. Även om förstudien har haft

fokus på den kommunala verksamheten blir det tydligt i våra dialoger att det finns stora samverkansutmaningar i förhållande till regionen, till exempel i samband med utskrivning från slutenvården. I förstudien konstateras att det i första hand inte finns behov av att ta fram några nya skriftliga kunskapsstöd, utan att vi behöver hitta metoder för att föra ut den kunskap som redan finns.

I arbetet med förstudien har vi fått ta del av många exempel där verksamheter använder arbetssätt som underlättar samverkan. Det handlar till exempel om hur verksamheter kan samlokaliseras eller hur man kan arbeta med strukturerade teamträffar. Några av dessa exempel presenterades vid webinarier med Äldreforskarrådet i november, då temat var samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård. Under 2026 planeras ytterligare utåtriktade aktiviteter, som webinarier eller erfarenhetsutbyten, för att sprida exempel på arbetssätt som kan underlätta samverkan. Till exempel kommer vi att anordna ett erfarenhetsutbyte med fokus på samordnad individuell plan, i samarbete med Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Vi ser också att det finns behov av att öka kunskapen om aktuell lagstiftning inom området, till exempel när det gäller olika former av samordningsfunktioner.

Målområde 3: Förutsättningar för en kunskapsbaserad äldreomsorg

Den nya socialtjänstlagen innebär bland annat att socialtjänstens verksamheter ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är viktigt att det görs mer forskning inom äldreområdet, eftersom det finns få evidensbaserade metoder och ett generellt behov av mer systematisk kunskap inom området. Det är också viktigt att använda den forskningsbaserade kunskap som faktiskt finns, genom att stödja att den implementeras och används i praktiken. Dessutom är det avgörande att det finns en lokal kunskapsproduktion i form av uppföljningar och utvärderingar ute i kommuner och verksamheter. Det är ett sätt att utveckla beprövad erfarenhet.

Socialstyrelsen och kompetenscentrumet ingår i det nationella systemet för kunskapsstyrning i socialtjänsten. En förutsättning för en effektiv kunskapsstyrning är att den kunskap som överförs möter reella behov och är möjlig att implementera i äldreomsorgens vardag. Det är därför avgörande att skapa förståelse för äldreomsorgens behov av och förutsättningar att implementera ny kunskap och att förbättra förutsättningarna genom att stärka de organisatoriska strukturer, processer, resurser och kompetenser som krävs för en kunskapsbaserad äldreomsorg. Vår strategi är att så långt som möjligt nyttja befintliga strukturer i det nationella systemet för kunskapsstyrning och andra redan etablerade nätverk och forum.

Vi samarbetar med de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS)...

Kompetenscentrumet ska enligt sitt uppdrag använda de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) i sitt arbete. Sedan starten av kompetenscentrumet har vi haft en kontinuerlig dialog med relevanta RSS-nätverk. I både nätverket för äldre och för kommunal hälso- och sjukvård ingår medarbetare från kompetenscentrumet.

Vi samarbetar även med RSS i vårt verksamhetsnära arbete, bland annat genom att anordna länsseminarier tillsammans med RSS. När vi besöker kommuner är vår ambition att samtidigt etablera en kontakt med RSS kontaktpersoner, som vi sedan fortsätter att ha kontinuerlig dialog och samverkan med.

...och med partnerskapet för kunskapsstyrning

I våra kommunkontakter, men också i Socialstyrelsens läges- och behovsanalyser samt SKR:s Skatta läget, framkommer ett tydligt behov av stärkt stöd för uppföljning och analys i kommunerna. Inom ramen för Partnerskapet för kunskapsstyrning i socialtjänsten samverkar vi kring detta, och vid Partnerskapets årsmöte i oktober 2025 beslutades att ta fram en samverkanspilot på temat. Piloten syftar till att gemensamt utveckla och pröva kriterier för beprövad erfarenhet i socialtjänsten och äldreomsorgen. En arbetsgrupp, ledd av en medarbetare från kompetenscentrumet, har tagit fram ett förslag på hur nationella, regionala och lokala aktörer kan samverka i detta arbete. Arbetet med samverkanspiloten kommer att fortsätta under 2026.

Samverkan med SBU kring litteraturöversikter

Kompetenscentrumet har ett pågående samarbete med SBU när det gäller forskning inom äldreområdet. Under 2025 har vi inlett ett arbete som syftar till att identifiera och prioritera forskningsfrågor som rör äldre med hemtjänst, eftersom det är ett område där kunskap till stor del saknas. Arbetet sker i dialog med personal, äldre och anhöriga. Samtidigt arbetar vi löpande med att identifiera litteraturöversikter som SBU kan bedöma och kommentera.

Under året har vi samarbetat med SBU kring forskning om munvård på särskilda boenden för äldre (SBU 2025/868), åtgärder och faktorer som påverkar personalens psykiska välbefinnande inom äldreomsorgen (SBU 2025/1084) och strategier som kan främja att personal stannar inom äldreomsorgen (SBU 2025/1231). Dessutom har vi genomfört en förstudie om öppna mötesplatser och möjligheten att nå svårnådda äldre personer, med fokus på social förskrivning (SBU 2025/63). Under året har vi även

samarbetat i ett pågående projekt om forskning kring implementering av riktlinjer inom vård och omsorg för äldre.

Även när det gäller frågor som rör den kommunala hälso- och sjukvården har vi samverkat med SBU. Vi medverkade bland annat vid en workshop som Socialstyrelsen och SBU anordnade i maj 2025, där syftet var att inventera behovet av kunskapsunderlag inom området. Vi har även bidragit till SBU:s arbete med att kartlägga vilken kompetens vård- och omsorgspersonalen behöver ha för att kunna uppmärksamma förändrade hälsotillstånd, som gör att det finns behov av att kontakta legitimerade kollegor.

Om en litteraturoversikt visar att det saknas vetenskapliga studier så kommuniceras forskningsluckan till Forte och andra forskningsfinansiärer. Vi har regelbundna möten med Forte för att bland annat diskutera detta.

Utvärderingsstöd till kommunerna

I äldreomsorgen är det alltför få åtgärder som följs upp och utvärderas på ett strukturerat sätt och många kommuner efterfrågar stöd för uppföljning och utvärdering. År 2024 tog vi fram ett stöd för utvärdering av arbetsdifferentiering inom äldreomsorgen ([Stöd för utvärdering i kommuner och verksamheter – Med exemplet arbetsdifferentiering i äldreomsorgen - Socialstyrelsen](#)). Utvärderingsstödet är kopplat till arbetsdifferentiering i äldreomsorgen, men kan även användas i utvärderingar inom andra områden.

Under 2025 har vi påbörjat arbetet med att fram ytterligare utvärderingsstöd. Det första stödet, som förväntas vara klart innan sommaren 2026, kommer att fokusera på hälsofrämjande och förebyggande insatser för äldre. Arbetet sker parallellt med framtagandet av kunskapsstöd inom området (se s. 23).

Vi planerar också att ta fram ett utvärderingsstöd kopplat till insatser utan individuell behovsprövning. Detta stöd kommer att utgå från en kartläggning av kommunernas användning av insatser utan individuell behovsprövning, som vi planerar att genomföra under 2026.

Målet är att skapa ett sammanhållet paket av utvärderingsstöd som kompletterar varandra och tillsammans ger en bredd för att utvärdera olika typer av insatser och åtgärder.

Vi testar en modell för samordnade utvärderingar

Under 2024 startade vi ett projekt för att utveckla och testa en modell för samordnade utvärderingar tillsammans med regionala FoU-enheter. Idén var att samla ett antal FoU-enheter för att göra utvärderingar inom ett

gemensamt område, där alla tar sig an samma utvärderingsfrågor med ett gemensamt utvärderingsupplägg. Målet är att öka jämförbarheten och göra det möjligt att aggregera resultaten. Temat är arbetsdifferentiering i äldreomsorgen och fyra FoU-enheter har deltagit i projektet.

Datainsamlingen påbörjades under 2025 och var klar i slutet av året. Målet är att resultaten ska publiceras i tidskriften Äldre i centrum's vetenskapliga supplement, som planerar ett temanummer om arbetsdifferentiering. Vi kommer att bidra med en inledande och en avslutande artikel i temanumret, som publiceras innan sommaren 2026.

Modellen för samordnade utvärderingar, i samverkan med FoU-enheter, kommer att följas upp för att bedöma om den kan tillämpas för andra frågor inom äldreomsorgen.

Bilaga 1. Kontakt med externa aktörer under 2025

Område	Aktörer
Nationell kunskapsstyrning	Sveriges Kommuner och Regioner, SKR Nätverket för regionala samverkans- och stödstrukturer RSS-nätverket för äldreomsorg RSS-nätverket för kommunal hälso- och sjukvård RSS-nätverket för uppföljning och analys Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten
Myndigheter och utredningar	Arbetsmiljöverket Folkhälsomyndigheten Forte Inspektionen för vård och omsorg (IVO) Institutet för mänskliga rättigheter Livsmedelsverket Myndigheten för vård- och omsorgsanalys Statens beredning för social och medicinsk utvärdering, SBU
Professionsföreningar/fack, arbetsgivarorganisationer och pensionärs- och patientföreningar	MAS/MAR-föreningen Pensionärsorganisationer via Socialstyrelsens äldreråd Vårdföretagarna Svenska vård Famna Fremia Kommunal
Kommuner och verksamheter inom äldreomsorgen	Kommunkontakter: • Botkyrka kommun • Bräcke kommun • Danderyd kommun • Ekerö kommun • Enköpings kommun • Falkenbergs kommun • Falu kommun • Göteborgs stad • Götene kommun • Hammarö kommun

Område	Aktörer
	• Haninge kommun • Hofors kommun • Huddinge kommun • Härnösands kommun • Höganäs kommun • Höganäs kommun • Järfälla kommun • Jönköpings kommun • Karlstads kommun • Landskrona kommun • Leksands kommun • Ljusnarsbergs kommun • Lunds kommun • Malmö stad • Nacka kommun • Pajala kommun • Skellefteå kommun • Stockholms stad • Sävsjö kommun • Tanums kommun • Upplands Väsby kommun • Uppsala kommun • Varbergs kommun • Vänersborgs kommun • Västerås kommun • Växjö kommun • Öckerö kommun • Örnsköldsviks kommun • Örebro kommun • Åre kommun Privata utförare: • Ersta diakoni • Vardaga AB
Forskning och utveckling	Forskare eller forskargrupper vid: • Högskolan i Borås • Karlstads universitet • Karolinska institutet • Lunds universitet • Uppsala universitet • Stockholms universitet Aging Research Centre (ARC) Regeringens äldreforskarråd FoU Valfärd

Område	Aktörer
	Tidskriften Äldre i centrum Lokala FoU-enheter: • Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum • FoU Socialtjänst Uppsala län • Nestor FoU-center (Stockholms län) • FoU Centrum i Östergötlands län • FoUI Norrbottens kommuner • FoU Västerbotten • FoU Västernorrland • FoU Socialtjänst Fyrbodal (Västra Götalands län) • FoU i Väst (Göteborgsregionen) • FoU nu (Stockholms län) • Malmö stads FoU • FoU i Sörmland • FoU Valfärd Sjuhärad • Blekinge kompetenscentrum Nationellt kompetenscentrum anhöriga Svenskt demenscentrum
Övriga aktörer	Folktandvården i Region Gävleborg Segeltorps vårdcentral Svalövs vårdcentral Merit utbildning Lingio AB Vård- och omsorgscollege

Socialstyrelsens nationella kompetenscentrum för äldreomsorg
(artikelnr 2026-2-10105) kan laddas ner från socialstyrelsen.se/publikationer.